

.. Sellel kohal olnud vanasti Põikmaa küla. Küla lambad käinud ühisel kesal. Taani kuningas tahtnud rajada sellesse külla tähtsa hitise ja selle asukoha määranud adra ette rakendatud härjad, kes jäid seisma just sinna, kus lambad söömas käinud. Kui ehitised valmis, lõhutud Põikmaa küla maha ja võetud mõisa põllu külge. Alles Katariina II ajal ehitatud mõisnik sinna mõned üürorterid. **Mis kohast on jutt?** Muuseas, see tähtis ehitis oli kirik.

.. 1783 lõpeb Põhja-Ameerika vabadussõda ja Pariisi rahuga luuakse Ameerika Ühendriigid ning Suurbritannia tunnustab uue riigi iseseisvust. **Milline mandri-Euroopa riik aga tunnustas Am.Ühendriikide iseseisvust esimesena?** Selle linnriigi esimeseks elanikeks olid sõjapõgenikud Epidaurumi-nimelisest asulast. Linnriik, mida nimetati ka aristokraatlikuks vabariigiks, eksisteeris kuni 1808.aastani ning teda juhtis rektor. Linna vaatamisväärsusteks ongi renessanss-stiilis ehitatud Rektori palee aga amuti Sponza palee ja linna kaitsepühakule pühendatud Püha Blasiuse katedraal. Parim vaade avaneb linnale 412 meetri kõrguselt Sergiuse mäelt.

3. **Millisel spordialal võisteldakse ujudes, joostes, jalgratta või autoga sõites ning talvel ka suusatades?**

4. Tuntud telenäo ja raadiohääle Heidy Purga karjäär ei alanud sugugi mitte saatest „Eesti otsib superstaari“ või ühe raadiojaama juhtimisest. Juba palju varem kuulus ta, siis veel Elva kooli õpilasena, ühel spordialal Eesti noortekoondisesse ja oli lootustandev portlane. **Millisel?** Muuseas, sel alal on Eesti naistel ka vähemalt üks tiitlivõitja ette näidata.

5.

5. Seda näitlejannat on peetud ka „teiseks Sophia Loreniks“. **Kes?** Osales ka Maarja Magdaleena osas Mel Gibsoni filmis „Kristuse kannatused“

6. Grafite (Edinaldo Batista Libano) on kuulunud korra ka Brasiilia koondisesse, Edin Džeko on pallinud aga 17 korda Bosnia rahvakoondise eest. Lõppenu klubijalgpalli hooajal said nad hakkama aga omamoodi rekordilise tulemusega – Grafite lõi 28 väravat ja Džeko 26 väravat ehk kahe peale kokku 54 „kulli“. **Millise klubi (võitis tänavu oma riigi meistritiitli) eest nad need väravad löid?**

7. „Pruudi saatmine“ ja „Andide toomine pruutpaarile“ (pildil) – nende kahe Kadrioru kunstimuuseumi maaliga algab Eesti Kunstimuuseumi ajalugu. **Kes on nende tööde autoriks?** (tegemist on ühe kunstnikuga)

8. Kodu-estlastest on maleajalukku ennast sisse kirjutanud mitmedki mõttesportlased, eelkõige Paul Keres, Iivo Nei, Jaan Ehvest, Tõnu Õim jmt. Välis-Eesti malet seostame kohe muidugi Uus-Meremaa absoluutse tšempioni, 20-ne kordse meistri (!!!) Artvin Sarapuuga, kel õnnestus saareriiki esindada kümnel maleolümpial. Aga oli veel vähemalt üks eestlane, kel õnnestus ajal, mil Eesti kuulus NLiidu koosseisu, mängida maleolümpial. Nimelt esindas Alar Puhm üht riiki nii 1974 Nices kui 1976 Haifas oimunud maleolümpial. **Millist riiki ta esindas?**

9. Põhja-Ameerika maailmajao geograafiline tsentrum asub Põhja-Dakotas ($48^{\circ} 10' N$ ja $100^{\circ} 10' W$). See koht kannab sama nime ühe 1986 Minskis sündinud kergejõustiku Euroopa meistri. **Nimetage see ühine nimi?**

10.

10. Pildidel on muusik Mari Boine, teadlane ja usumees Lars Levi Laestadius, ingliahälne Lisa Cecilia Thomasson-Bosiö (ta on ka eraldi pildil), poliitik Helga Pedersen, näitleja Renee Zellweger ja poliitik Ole Henrik Magga. **Mis rahvus neid kõiki ihendab?** Näete ka selle rahva lippu.

11. Mootorrataste ringraja maailmameistrivõistlused tänava alles käivad. Mulu (2008) võidutses kuninglikus klassis, mille niks on Moto GP (2007-st on lubatud kuni 800 cm^3) Yamahal sõitnud Valentino Rossi. **Kes aga võidutsesid väiksemates klassides ehk 125 cm^3 ja 250 cm^3 –tel mootorratastel?**

12. Eesti jalgpalli üks suurimaid toetajaid on Wienerberger AS, kes kuulub samanimelise rahvusvahelise Group'i koosseisu ning nis on oma 245 tehasega 26 riigis maailma suurim ...tootja. Firma ajalugu ulatub aga juba aastasse 1819. Eestis on ettevõtteks olnud (Tallinnas) ja tehas. **Kus see tehas asub?** Selle tehase eelkäijaks peetakse 1922 loodud O/Ü „Saue“-t.

13. 1999 valis oma maa XX sajandi parimais sportlasi ka Georgia. Parimate meessportlaste seas valiti kolmandaks maadleja Levan Tediašvili ning teiseks samuti maadleja Givi Kartozi. Kes valiti aga möödunud sajandi Gruusia parimaks meessportlaseks? Mõnedel andmetel ta ei olnudki grusiin.

14.

15.

14. Kui näiteks Socrates, Pythagoras, Aleksander Suur, Julius Caesar, Peeter Suur, Napoleon Bonaparte, Alfred Nobel oleksid elanud tänapäeva Eestis, oleksid nad võinud kuuluda sellesse organisatsiooni, mille embleemi näete. **Mis organisatsiooni embleemiga on tegu?**

15. See fotodel (ülal paremal) olev 1976 Karlshues sündinud daam oli WIBFi (naiste poksföderatsiooni) maailmameister 1995-2007. Ta kaotas 56-st profina peetud matšist vaid ühe. Saksamaal on ta tuntud ka modellina, näitlejana, saatejuhina ja poliitikuna. **Kes?**

16. See UCI ProTour litsensiga klubi loodi küll alles 2008, kuid juba on meeskonnal näidata ette mitmeid maantee ratturite tuuri võite. Tiim on koostatud päris mitmetest tuntud sportlastest, kes varem väntasid selliste tuntud klubide nagu Credit Agricole, Team Astana, Quick Step, Lampre, Silence-Lotto, Barloworld, Liquigas, Mitsubishi-Jartazi jt. pedaale. Meeskonna liidriteks on tuntud mehed nagu austraallane Robbie McEwen, flaam Gert Steegmans, hispaanlane Antonio Colom, venelane Vladimir Carpets, itaallased Danilo Napolitano ja Filippo Pozzato. **Mis meeskond?** Muuseas sama nime kannab näiteks üks viinamark, mida ka meie polettidelt võib leida.

7. Millise magustoidu retsept? Suhkrust ja veest keedetakse suhkrusiirup, mis vahustades lisatakse koos vanilliekstraktiga vahustatud munakollasele. *Mascarpone* juust ja rumm vahustatakse ühtlaseks massiks, seejärel segatakse munasegu juustuga ja lisatakse vahukoort. Kausse vooderdatakse espressoga niisutatud küpsiste või biskviitpõhjaga, peale valatakse juustusegu ja ilutakse pealt ühtlaseks. Vorm pannakse vähemalt kolmeks tunniks külma. Enne serveerimist riivatakse peale šokolaadi.

8. Tänavuseks jäähoki MM-iks jõudis eliitdivisjoni (A-divisjoni) meeskond, kes oli nii kõrgel tasemel mänginud viimati 70 aastat tagasi, 1939.a. Paraku suri riigi kõigi aegade parimaks hokimeheks peetud 33-aastane ründaja, 187-kordne internatsionaalne turniiri algust infarkti ning meeskond langes tagasi B-divisjoni. **Millise riigi hokikoondisest on jutt?**

9. Grigori Kozintsevi tuntumaid filme on kindlasti „Hamlet“, kus nimiosas näitles Innokenti Smoktunovski. Film on mitmes mõttes Eestiga seotud, ka näitlejate osas. Koheselt meenuvad nii Ants Lauter kui Rein Aren. Aga veel üks eesti mees osales alles filmis – Norra kroonprints Fortinbras'i osas nimelt. Seda 10. juunil 70-aastaseks saanud meest tuntakse ehk rohkem siiski portlasena (eriti vasaraheitjana) ja spordipedagoogina, kuid tegus on ta tänini, sest andis nõu ka Kanteri „Team 75+“ –le. **Kes?**

20. Kunstnik?

Hiljuti olevat ta saanud maaomanikuks Hiiumaal, kuna sõbrad kinkisid talle 1 ha selle saare pinda.

11. Los Angeles Lakersi nimi figureerib NBA klubide seas aastast 1960. Tegelikult asutati klubi juba 1946 Detroitis, mil kandis nime Gems. 1947-60 oli klubi nimeks Minneapolis Lakers. Sellesse perioodi jääb ka viis NBA meistrivõistluste võitu – 1949, 1950, 1952, 1953, 1954, milleni juhtis meeskonna tubli treener. 15. mail 1995 arvati ta korvpalli kuulsuste halli liikmeks. Treeneri nimi ühtib ühe Suure-Jaanis sündinud elektriinsenerist poliitiku nimega. **Kes oli see edukas treener?** Ta lapselaps Isaiah Jahlman mängib Michigan State Spartans klubi koosseisus.

12. Genf on spordi mõttes tähtis linn. Oma riigi ehk siis Šveitsi tasandil on Genfil ette näidata tippklubi, mille jalgpallurid on ulnud 17-kordseteks Šveitsi meistriteks (aastatel 1907-1999) ning hokimehed saanud kuuel korral teise koha (viimati 2008). /utimehed on veel ka riigi 7-kordsed karikavõitjad ning neljal korral võideti ka Alpi turniir (1973-79). Hokimehed on aga ulnud kahel korral Šveitsi karikavõitjaks (1959 ja 1972). Tegelikult loodi 1890 jalgpalliklubi, kus 1905 alustas oma tegevust okisektsioon. **Nimetage see klubi?** Praegu tegutsevad nii vuti- kui hokiklubi eraldi kuid on säilitanud ühise nime.

23.

13. Seda lindu kõlbab spordimeestelt küsida küll. Eriti tuttav peaks olema Olly-nimeline tegelane. **Mis lind?**

14. Kes on kuuldava laulu viisi ja sõnade autoriks?

15. Aastatel 1910-58 kuulus Prantsusmaale koloniaalvaldus nimega Prantsuse Ekvatoriaal-Aafrika. Selle valduse koosseisu kuulusid Kesk-Kongo (praegune Kongo Vabariik pealinnaga Brazzaville), Ubangi-Šari (praegune Kesk-Aafrika Vabariik) ja veel kaks maad, mille nimed pole muutunud. **Millised?**

16. Beltsebul ehk Baal-Sebub ehk Kärbeste Jumal on kurjade vaimude pealik, teisisõnu kurat. Teda on kujutatud ka ühe kange illemargi (15abv) *Belzebuth*-i sildil. Seda õlut valmistatakse Prantsusmaal (Roncinis) ja see tehas, kus sellist õlut toodetakse, kannab ühe tuntud tegelase nime, kuigi selle 1431 surnud isiku õllelembusest ei ole olnud palju kuulda. **Kelle?** Tehase rajas 898 van Damme`de suguvõsa.

17. Kuulus balletitantsija Maris Liepa on tulnud ka mitmekordseks Läti meistriks. **Mis spordialal?** Muuseas, üheks el alal olümpiamängudel võistelnud eestlaseks on Toomas Arusoo.

18. Saksa filosoofi Friedrich Wilhelm Joseph Schelling on nimetanud arhitektuuri „tardunud muusikaks“. **Mida või keda nimetas ta aga „tardunud noodiks“?**

19. 1976 konstrueeriti esimene kuuerattaline Vormel-1 võidu-sõiduauto. Tol aastal sai sellel sõites lõuna-aafriklane Jody David Scheckter (kes tuli hiljem, 1979 ka maailma-meistriks) üld-kokkuvõttes 49 punktiga III koha ja prantslane Patrick Andre Eugene Joseph Depailler kümne vähempunktiga IV koha, kusjuures Rootsi GP etapil saadi koguni kaksikvõit. „Kuuerattalise“ meeskonnas osales kolmandana veel ka Bengt Ronnie Peterson. „Kuuerattalised“ võistlesid veel ka järgmisel, 1977. aastal. **Mis meeskond (tall) sai sellise teoga hakkama?**

10. Eestlaste hulgas on kõige levinum perenimi Tamm, mida kannab üle 5000 inimese. Ilmselt on maailma levinum perenimi Vang, mida kannab ligi 100 miljonit hiinlast. **Milline on aga Jaapani umbes 300 000st perekonnanimest kõige levinum?** Jellenimelisi on Jaapanis üle 450 000. Sama perenime kandis kõige pikaajalisem (a-tel 1964-72) ametis olnud Jaapani peaminister; tuntud on ka mitmed samanimelised sportlased. Kui vastate Jaapanis arvukuselt teisel kohal oleva perekonnanime üle 400 000 inimese), siis saate 1p. Seda perenime on kandnud koguni 2 peaministrit ning samuti arvukalt sportlasi.

32.

31. Kes on need kaks olümpiavõitjat?

12. Selle 1963 sündinud ameerika muusiku ja DJ kodanikunimi on Richard Melville Hall. Oma lavanime on ta saanud ühe oma tuntud esivanema teose järgi. **Milline on ta lavanimi?**

13. **Millise spordiala meistriteligas** (Champions League) mängisid viimasel hooajal (2008/09) teiste hulgas sellised klubid nagu *Domex Tytan AZS Czestochowa* ja *PGE Skra Bechatow* Poolast, *Noliko Maaseik* ja *Knack Randstad Roeselare* Belgiast, *Copra Nord Meceanica Piacenza* ja *Lube Banca Marche Macerata* Itaaliast, *Beauvais Oise* Prantsusmaalt, *Portol Palma Mallorca* Hispaaniast, *Piet Zoomers/D Apledoorn* Hollandist, *Iraklis Thessaloniki* Kreekast, *Zenit Kazan* Venemaalt, *VfB Friedrichshafen* Saksamaalt? Viimane võitis selle turniiri 2007.

14. Kuidas nimetati Vanas-Egiptuses laipade lahkajat, kes eemaldas surnukehadest sisikonna ja aju? Kreeka keeles ähendab see sõna `kõrvaltoilustaja`. Tänapäeval kasutatakse seda sõna näiteks ka teatud liiki luuserite kohta.

35.

36.

15. Kes on see särav blond daam? Ta on võitnud tänavu ka EM-i medali.

16. See Eestis tavaline taim (*Antennaria dioica*) õitseb tavaliselt mais ja juunis. Taime maapealseid osi on kasutatud rahvameditsiinis maopõletike ja kõhulahtisuse raviks, ka kõhavastase tee koostises. Kompressina aitab ka paisete vastu. Taim sobib hästi iluaedadesse: kiviktaimlasse ja kattetaimena kuivadele kohtadele. Inglise keeles on taimel mitu nime (Mountain Everlasting, Cudweed, Stoloniferous Pussytoes jt.). **Millist nime kannab see taim aga eesti keeles?**

17. Seda tuntud võistlust peetakse juba aastast 1923. Võistluse idee autoriks on kirikuõpetaja poeg Lauri „Tahko“ Pihkala (Gummerus), kes võttis osa 1908 ja 1912 aasta olümpiamängudest ja kes on kirjutanud mitmeid spordiõpetuse raamatuid. Alates 1960 antakse välja küsitava võistluse nimelist „amedalit“. Seni on seda medali antud kahele sportlasele, kusjuures medali nr 1 välvis Tapani Niku, kes võidutses sellel võistlusel 1923-25. **Mis võistlusega on tegemist?** (võistluse täpne nimetus)

18. Keenia on paljurahvuseline riik, **kuid milline rahvas on suurim** – koguni 22% ehk ligi 8,5 miljonit inimest kuulub sinna? Sellest rahvast on „võrsunud“ Keenia presidendid Jomo Kenyatta ja Mwai Kibaki. Samuti kuulub selle rahva hulka Indira Gandhi rahvpreemia laureaat (2006), keskkonna- ja ühiskonna aktivist Wangari Muta Maathai ning mitmedki tuntud jooksjad nagu takistusjooksja John Ngugi, pikamaajooksja Charles Kamathi, maratoonarid Douglas Wakiihuri ja Catherine Ndereba. Ka Keeniale esimese maratoni olümpiakulla toonud mees Samuel Kamau Wanjiru kuulub selle rahva hulka.

19. See mineraalvesi oli oma koostiselt sarnane Leedus toodetud Druskininkai mineraalvee tüübile. Algselt taheti teda nimetada „Täheveri“, kuna 431,4 m sügavune puurauk asus meteoriidikraatri alal. **Mis nimega jõudis see mineraalvesi aga tarbijate auale?**

20. Selle jälgimiseks patenteeris *Emile Reynaud* 1877 ühe seadme, kuid juba viis sajandit enne Kristust kirjeldas seda Platon. Seda oskasid jälgida ka Andides elanud muistsed indiaani-rahvad, kes kasutasid selleks küll mitte *Reynaud*'i seadet praksinokoopi, vaid hoopis arvukaid koopajooniseid ja oma lemmiklooma laamat. **Millega on tegemist?** Üheks tuntuimaks sellega tegejaks XX sajandi alguses oli Wladyslaw Starewicz.

21. Karl Suur on rajanud kaks Euroopa suurriiki – Saksamaa ja Prantsusmaa ning teda peetakse ka „kogu Euroopa isaks“, sest tema valdused hõlmasid suurema osa Lääne-Euroopast. Maetud on ta aga Saksamaale; katedraali, kus 600 aasta jooksul toimusid Saksamaa valitsejate kroonimisteremooniad. **Millises linnas see katedraal asub?** Linn on ka sportlik, seal peetakse igal aastal Saksamaa suurimat ratsutamisvõistlust *CHIO* ning 1900 loodud linna esindusklubi võitis 1969 Bundesliigas Müncheni Bayerni ärel teise koha ja on kolmel korral osalenud Saksamaa karikavõistluse finaalis (1953, 1965, 2004). Huvitav on ehk seegi fakt, et innast lõunas algab Eifeli mäestik.

12. Tout Giannopoulos on oma spordialal tulnud olümpiavõitjaks ja kahel korral jäänud MM-il teiseks. Need võidud saavutas ta mitte oma tänase kodumaa lipu all võisteldes. **Mis alaga on seotud nii ta sportlikud võidud kui ka hilisem treeneritöö?**

43.

13. See klubi, mille embleemi ülal näete, on saanud omale nime sir Walter Scotti ühe novelli järgi. 1874 asutatud vutiklubi on võitnud 4 korda Šotimaa meistritiitli (viimati 1959/60) ja 7 korda tulnud karikavõitjaks (viimati 2006). Meeskonna treeneriks on ungarlane Laszlo Csaba. Selle klubi pallureid hüütakse ka „kastanpruunideks“, sest põhivorm on just seda värvi. **Nimetage see ägagi kirjanduslik klubi?**

44.

14. Kes tuntud riigitegelastest on öelnud järgmise lause : „Mitte kunagi ei valetata nii palju kui enne valimisi, sõja ajal ja pärast ahti“? Küsitav on ka ülal fotol.

15. Te kuulete hünni, mida mängiti Pekingi OM-il 3 korda (sh. naiste kaugushüppe võitjale ning meeste 50m vabastiili ujumise võitjale). **Mis riigi hümn see on?**

16. 1936.aasta Berliini OM-i olümpiaküla oli tuliuus, mugav ja moodne, kus tutvustati näiteks bangalo-nimelist hoonetüüpi aga ka sellist nähtust nagu soome saun. Seda viimast käidi vaatamas justkui imeasja ja soomlaste suureks lõbuks vaieldi kirglikult ja pidevalt ühe teatud probleemi üle. **Millise?** Tegemist on ühe füüsilis-meditsiinilise probleemiga.

17. Selle spordiala Eesti rekordiomanikeks on Lembit Pihlak, Kullo Mentalo, Jüri Liivamägi, Mati Sillajõe, Armand Uibo, Anu Iarak, Illar Luik, Nataša Ritipova. 29-st kehtivast rekordist kuulub aga koguni 17 ühele sportlasele, kelle nime selles nimekirjas pole. **Mis spordialaga on tegemist?**

18. Mis nime kannab see suur rändrahn, mis asub Kohila valla kirdenurgas, Pahkla külas (Pahkla-Metsakülas)? Vastus koosneb lausa 3-st sõnast, mistõttu Pahkla Suurkivi (kivi teine nimi) vastusena ei sobi.

49. Kes?

19. Kettaheites püüab meie Gerd Kanter 75 meetri tähiseni jõuda, odaviskes on aga ammu visatud üle 100 meetri. **Milline inim-äega heidetud/visatud vahend on aga läbinud kõige pikema distantsi – koguni 238 meetrit?** See maailmarekord püstitati veitslase Manuel Schütz'i poolt juba 1999. Muuseas, ka kosmoses on seda vahendit proovitud – jaapani astronaut Takao Doi tegi seda kaasmaalasest maailmameistri Yasuhiro Togai palvel.